

zijde het Gereformeerde leven zoo hoog wordt gewaardeerd, daar hebben wij onze bevoorrechting ons meer bewust te worden. Wij behoeven niet bevreesd te zijn, dat het Gereformeerde dogma geen boodschap meer heeft voor onzen tijd, dat onze apologetiek met lamheid zal zijn geslagen. Als eenige apologetiek invloed kan oefenen op het moderne geestesleven, dan is het wel de Gereformeerde. Slecht zij van den God onzer vaders gebeden, dat Hij ons onze Simonslokken meer doe aangroeien.

Een zeer belangrijke kwestie, welke thans aan de orde dient gesteld, is deze: waartegen moet de Gereformeerde apologetiek zich richten? Het voor de hand liggende bescheid luidt: tegen allen, die het Gereformeerde dogma aanvallen. Of nauwkeuriger nog: tegen alle dogmatische stelsels en wereldbeschouwingen, welke het Gereformeerde dogma wederspreken. Niet op elken aanval mag de apologetiek reageeren. Als behoorende tot de systematische vakken, heeft zij alleen met systemen te doen. Maar dan zoowel met theologische als met filosofische systemen. Zoowel met konfessies van zich tegenover ons stellende kerken, als met de haeresie en de in stelsel gebrachte geestelijke stroomingen onzer dagen.⁹⁷⁾ Natuurlijk moet hierbij zin voor perspektief ons leiden. Tegen wereldbeschouwingen, welke schier op alle punten diametraal tegenover ons staan moet scherper houding worden aangenomen, dan tegenover de dogmatische stelsels, die veel punten van aanraking met ons hebben. Er behoort door ons tusschen de vijanden verschil te worden gemaakt. Aan de neiging om hen, die het dichtst bij ons staan het felst te bestrijden mag onder geen voorwaarde worden toegegeven. En ook deze bestrijding moet weer stelselmatig geschieden. Gelijk men in den oorlog het bij het defensief niet op momenteele invallen laat aankomen, maar daarvoor evenals voor het offensief vaste regelen ontwerpt en een doordacht plan opstelt, zoo ook in dit geestelijk defensief. Nog te weinig werd dit toegepast. Maar ook ten deze is verbetering eisch. In de apologetiek moet beginsel geplaatst worden tegenover beginsel, stelsel tegenover stelsel.

Het ligt in den aard der zaak, dat de apologetiek bij uitstek een „Gegenwartswissenschaft” is. Iedere wetenschap is dat tot op zekere hoogte. Wie thans zou aankomen met een dogmatiek, een kerk-geschiedenis, een filosofie, een psychologie, een staatsleer, een oeconomie van vóór een eeuw, zou bewijzen voor zijn taak niet